

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2018/2019**

GEOGRAFIA

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 16 stron (zadania 1-25).
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach zamkniętych podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną odpowiedź i zaznacz ją znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu**.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
7. Instrukcje do innych typów zadań podane są w treści każdego z nich.
8. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
9. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsc opatrzonych napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
10. W czasie rozwiązywania zadań z arkusza możesz korzystać z prostego kalkulatora.

KOD UCZNIA

--	--	--	--

Stopień: rejonowy

**Czas pracy:
90 minut**

WYPEŁNIA KOMISJA KONKURSOWA

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	4	3	5	4	2	3	3	2	2	3	1	1	2	3	1	3	2	1	2	3	3	2	2	1	2	60
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu																										

Liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego stopnia: 51

Podpisy członków komisji :

1. Przewodniczący –
2. Członek komisji sprawdzający pracę –
3. Członek komisji weryfikujący pracę –

Zadanie 1. (4 p.)

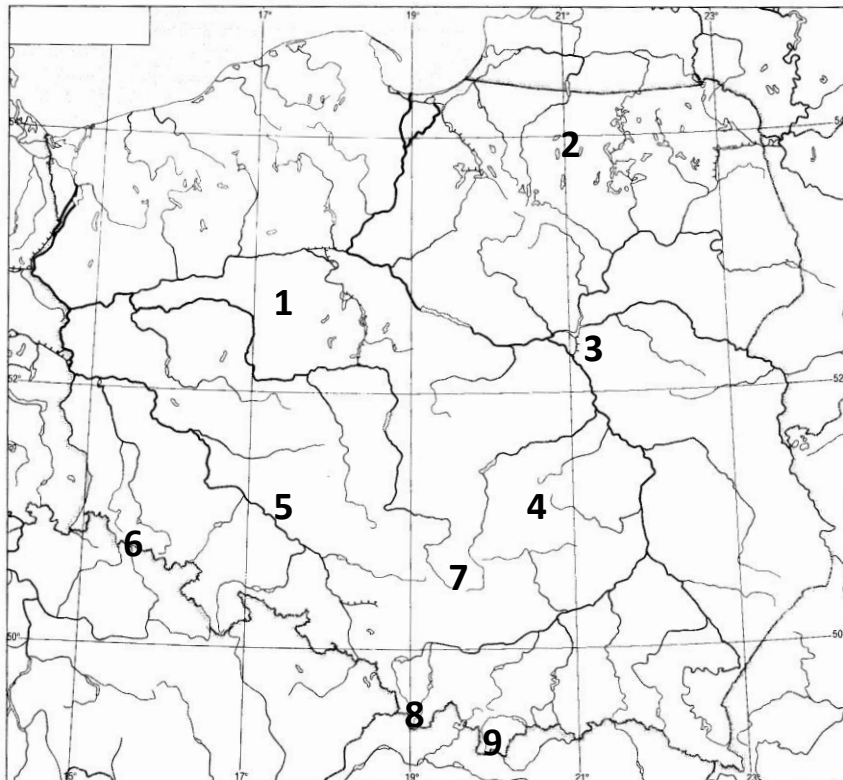
W tabeli zamieszczone są opisy krajobrazów Polski.

- a) Do każdego opisu krajobrazu dopisz krainę geograficzną, na obszarze której ten krajobraz występuje. Nazwy krain wybierz spośród podanych poniżej.

Karkonosze, Nizina Mazowiecka, Nizina Śląska, Pojezierze Mazurskie, Pojezierze Wielkopolskie, Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, Wyżyna Lubelska, Tatry.

- b) Wpisz w ostatnią kolumnę tabeli cyfrę, którą ten krajobraz oznaczony jest na mapie.

Opis krajobrazu	Nazwa krainy geograficznej	Cyfra na mapie
Krajobraz został ukształtowany pod wpływem lądolodu, jednak formy polodowcowe są w nim słabo widoczne. Wysokości bezwzględne nie przekraczają 300 m n.p.m. Charakterystyczną cechą krajobrazu są szerokie doliny rzeczne, w tym dolina największej polskiej rzeki.		
W krajobrazie wyraźnie widoczne są wystające ponad powierzchnię terenu skały wapienne, uformowane w przeróżne kształty w wyniku zachodzących tu procesów krasowych. Wysokości terenu w kilku miejscach przekraczają 500 m n.p.m. Na wapiennych wzgórzach wznoszą się ruiny średniowiecznych zamków.		
Krajobraz wysokogórski, którego cechą jest występowanie stromych stoków i ostro zarysowanych grzbietów górskich. Różnice wysokości są bardzo duże, najwyższe szczyty przekraczają 2000 m n.p.m.		
W krajobrazie charakterystycznym elementem są jeziora, położone licznie wśród polodowcowych wzgórz. Wysokości bezwzględne przekraczają w niektórych miejscach 300 m n.p.m. W obrębie tej krainy leży zarówno największe, jak i najgłębsze jezioro w Polsce.		

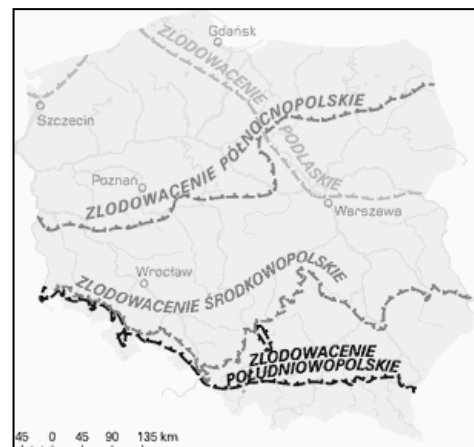
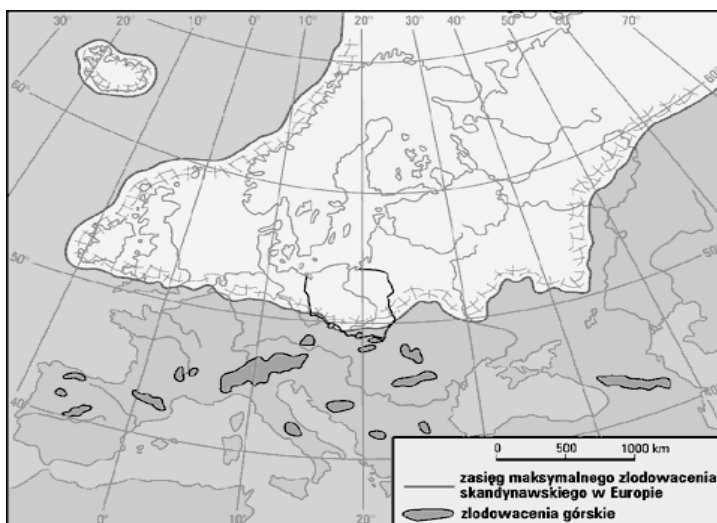

Materiał źródłowy do zadania 2.

Na początku czwartorzęd, w plejstocenie, klimat znacznie się ochłodził. Na Półwyspie Skandynawskim gromadziły się ogromne masy śniegu, który stopniowo zmieniał się w lód. W ten sposób powstał lądolód, który kilkakrotnie dotarł na obszar dzisiejszej Polski. Zasięg lądolodu skandynawskiego zmieniał się w zależności od klimatu. Od ostatniego zlodowacenia – północnopolskiego – minęło ok. 10 tysięcy lat.

Ponieważ północna Polska została objęta największą liczbą zlodowaceń, miąższość osadów polodowcowych jest tam największa. Na północy kraju występuje najwięcej form polodowcowych i tam są one najlepiej zachowane. Tamtejsza rzeźba nosi nazwę młodoglacjalnej. Na obszarach objętych zlodowaceniami starszymi niż północnopolskie rzeźba polodowcowa uległa znacznym przeobrażeniom. Taka rzeźba nosi nazwę staroglacjalnej.

Na podstawie: Więckowski M., Malarz R.: *Oblicza Geografii 3*, wyd. Nowa Era

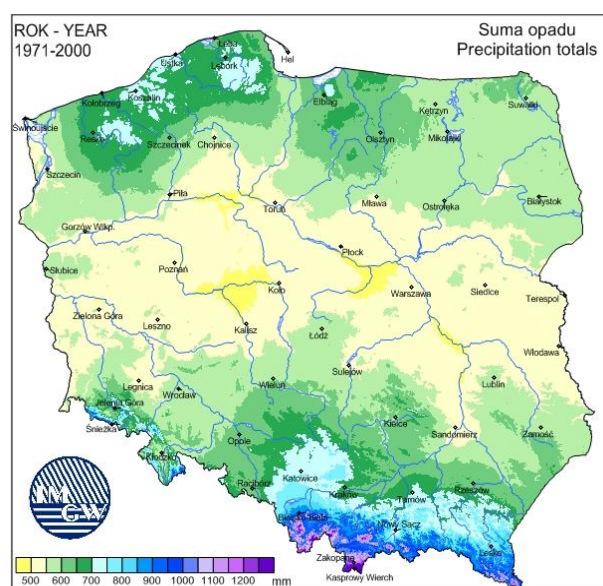
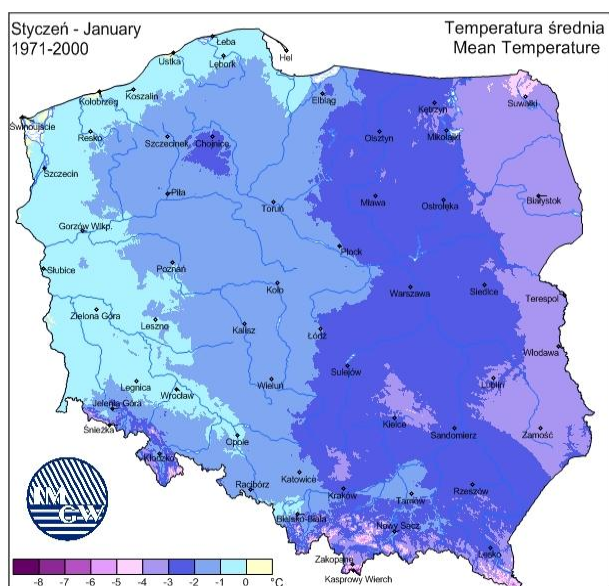
Źródło: www.wiking.edu.pl

Zadanie 2. (3 p.)

Korzystając z zamieszczonych map i tekstu oraz własnej wiedzy, wykonaj polecenia. W każdym ze zdań zaznacz właściwe jego dokończenie.

1. Na terenie Polski zasięg maksymalnego zlodowacenia skandynawskiego w Europie wyznacza granica zlodowacenia:
 - A. podlaskiego
 - B. północnopolskiego
 - C. środkowopolskiego
 - D. południowopolskiego
2. Granica oddzielająca pas pojezierzy i nizin jest zbliżona do zasięgu zlodowacenia:
 - A. podlaskiego
 - B. północnopolskiego
 - C. środkowopolskiego
 - D. południowopolskiego
3. Obszar Pojezierza Wielkopolskiego był zlodowacony:
 - A. jeden raz
 - B. dwukrotnie
 - C. trzykrotnie
 - D. czterokrotnie

Material źródłowy do zadania 3.

Źródło: <http://old.imgw.pl/klimat/> Strona IMGW, dostęp w dniu 04.11.2018

Zadanie 3. (5 p.)

a) W tabeli przedstawiono dane klimatyczne dla trzech miast w Polsce. Przyporządkuj miasta do danych klimatycznych, wybierając spośród podanych poniżej.

Miasta: *Białystok, Kielce, Kraków, Poznań, Szczecin*

miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok	Miasto A
t[°C]	-0,9	-0,1	2,5	6,6	11,4	15,2	17,7	16,7	13,8	8,7	3,9	0,9	8,0	
o[mm]	39	34	41	34	52	62	67	60	44	39	43	43	558	

miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok	Miasto B
t[°C]	-1,4	-0,5	3,0	8,0	13,8	17,1	19,2	17,7	13,9	8,6	3,3	0,0	8,5	
o[mm]	35	26	32	39	53	49	76	56	46	32	35	38	517	

miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok	Miasto C
t[°C]	-3,1	-2,5	1,3	7,4	13,1	15,8	17,9	17,0	12,2	7,4	2,0	-1,8	7,3	
o[mm]	33	26	33	34	64	69	75	66	56	41	41	38	576	

b) Poniższe zdania opisują charakterystyczne cechy klimatu Polski. W każdym zdaniu wybierz jego poprawne zakończenie, wpisując znak X w odpowiednią kratkę.

1. W Polsce wschodniej, w porównaniu z zachodnią, roczne wahania temperatury powietrza są	☐	większe
	☐	mniejsze
2. W Beskidzie Śląskim, w porównaniu do Wyżyny Śląskiej, średnie sumy opadów są	☐	wyższe
	☐	niższe
3. Na zachodzie Polski, w porównaniu z jej wschodnimi krańcami, zimy są	☐	bardziej mroźne
	☐	łagodniejsze

Zadanie 4. (4 p.)

Zadanie wykonaj w oparciu o treść artykułu *Śródziemne morze północy* oraz własną wiedzę.

a) Oceń, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe. Wpisz znak X we właściwe komórki tabeli.

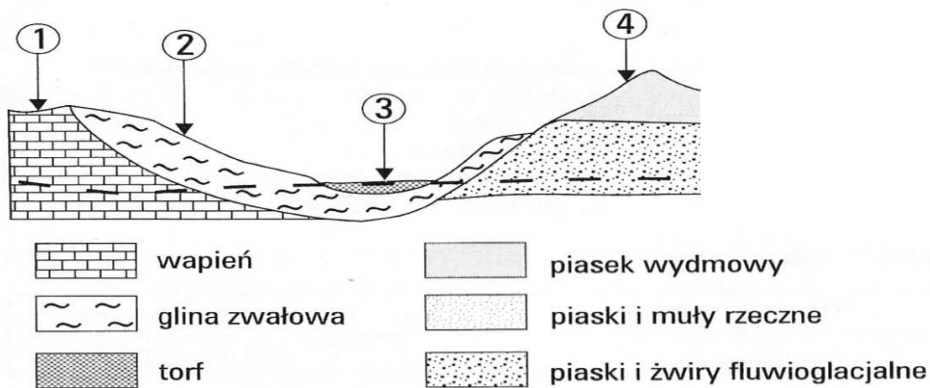
OPIS	PRAWDA	FAŁSZ
Zasolenie Bałtyku jest nierównomierne, najwyższe notuje się w Zatoce Botnickiej.		
Z dna Bałtyku pozyskuje się surowce mineralne, m.in. ropę naftową, piaski i żwiry.		
W Morzu Bałtyckim żyją foki szare i morswiny, większe walenie spotyka się w wodach tego morza bardzo rzadko.		
W basenie Morza Bałtyckiego występują trzęsienia ziemi, związane z podnoszeniem się lądu po stopnieniu lądolodu skandynawskiego.		
W rejonie Słupska planuje się budowę elektrowni pływowej.		

b) Morze Bałtyckie zaliczane jest do mórz o niskim zasoleniu. Przyczyn tego zjawiska jest kilka. Podaj dwie z nich.

1.
2.

Zadanie 5. (2 p.)

Jednym z czynników kształtujących glebę jest skała macierzysta. Rysunek przedstawia przekrój geologiczny, na którym widać skały budujące pewien obszar. Na podstawie rysunku i własnej wiedzy wykonaj zadania.

Źródło:
Kop J, Kucharska M, Szkurlat E: *Geografia w zadaniach i testach. WSzPWN*,

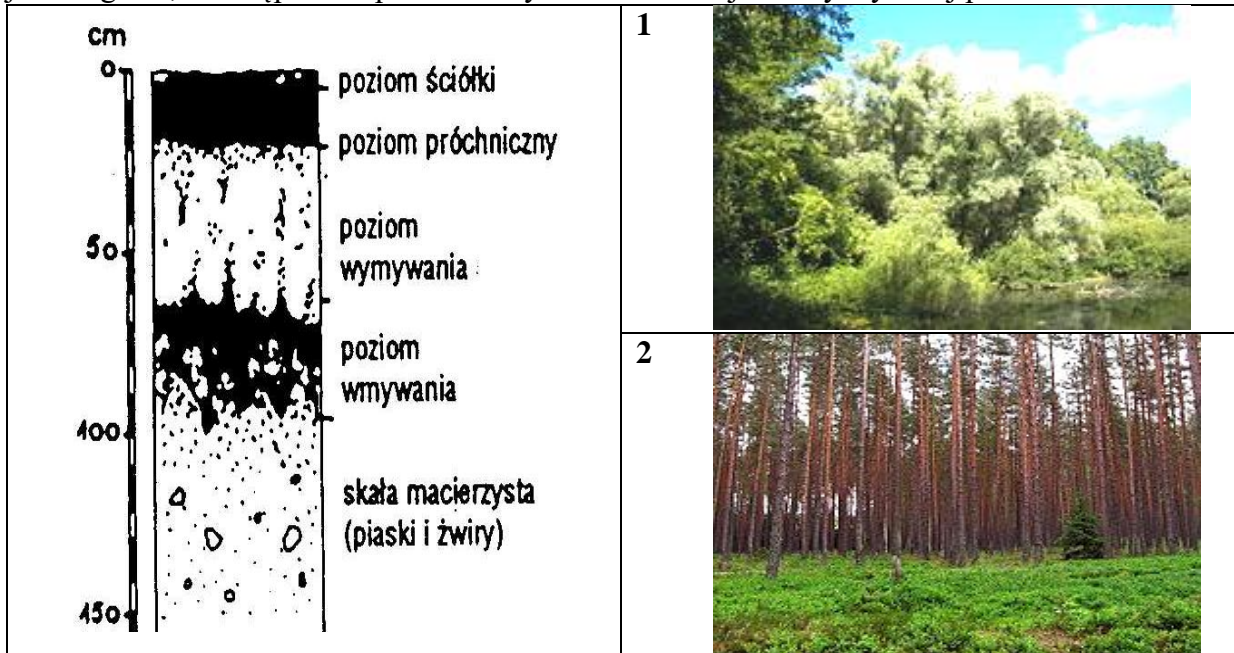
a) Rędzina może wykształcić się w miejscu oznaczonym na rysunku numerem, ponieważ

b) Rędziny występują na obszarze województwa śląskiego. Zaznacz nazwę tej krainy geograficznej, w obrębie której można je zobaczyć.

- A. Nizina Śląska
- B. Wyżyna Częstochowska
- C. Kotlina Oświęcimska
- D. Beskid Żywiecki

Zadanie 6. (3 p.)

Gleba to ważny element systemu przyrodniczego Ziemi. Gleby strefowe kształtują się głównie pod wpływem klimatu i roślinności, charakterystycznych dla danego obszaru. Rysunek przedstawia schematyczny profil jednej z gleb występujących w Polsce. Rozpoznaj jaką to gleba, a następnie na podstawie rysunku i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

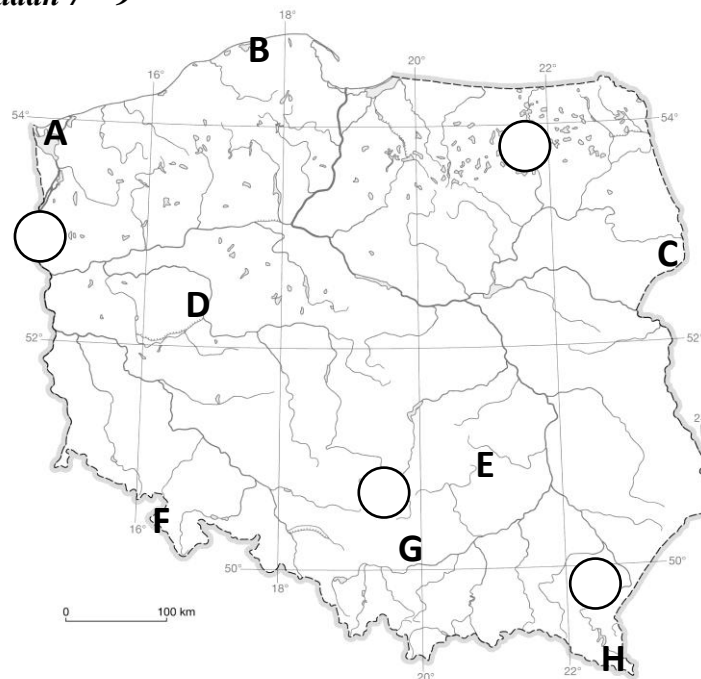
Źródło: www.google.com

a) Podaj nazwę gleby:

b) W każdym z poniższych zdań podkreśl właściwą odpowiedź:

Przydatność rolnicza tej gleby jest: (*niska* ; *średnia* ; *wysoka*). Zbiorowisko leśne typowe dla tej gleby to: (*bór sosnowy* ; *grąd* ; *las łęgowy*), który przedstawia fotografia nr (1 ; 2).

Material źródłowy do zadań 7 – 9

Źródło: opracowanie własne

Zadanie 7. (3 p.)

- a) Na mapie zaznaczono literami od A do H położenie wybranych parków narodowych w Polsce. Uzupełnij tabelę wpisując odpowiednio nazwy parków narodowych lub litery, którymi są one oznaczone na mapie.

Litera	Nazwa parku
A	
F	

Litera	Nazwa parku
	Bieszczadzki Park Narodowy
	Ojcowski Park Narodowy

- b) Z poniższego zestawienia wybierz to, które zawiera wyłącznie województwa bez parku narodowego na swoim terytorium.
- A. pomorskie, podlaskie, dolnośląskie, małopolskie
 - B. warmińsko-mazurskie, opolskie, małopolskie, mazowieckie
 - C. warmińsko- mazurskie, opolskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie
 - D. opolskie, łódzkie, lubelskie, zachodniopomorskie

Zadanie 8. (2 p.)

Poniższy tekst opisuje jeden z projektowanych w Polsce parków narodowych.

(...) planowany jest w okolicy miejscowości Bircza i Fredropola na Pogórzu Przemyskim, obejmując swoim terytorium fragment Gór Sanocko-Turczańskich. (...) Do bogactw tego regionu należą liczne wychodnie skalne, naturalne lasy bukowo-jodłowe (...), a także walory kulturowe w postaci unikatowego budownictwa sakralnego.

Źródło: Trojan K., Europejski Dzień Parków Narodowych, GwSz 3/2015

- a) Wpisz nazwę opisywanego parku narodowego

- b) Zaznacz na mapie na str.6 położenie tego parku, wpisując znak X w odpowiednie kółko.

Zadanie 9. (2p.)

Na obszarze województwa śląskiego obecnie nie ma żadnego parku narodowego, są natomiast parki krajobrazowe.

- a) Wymień nazwy trzech parków krajobrazowych, znajdujących się w granicach województwa śląskiego:

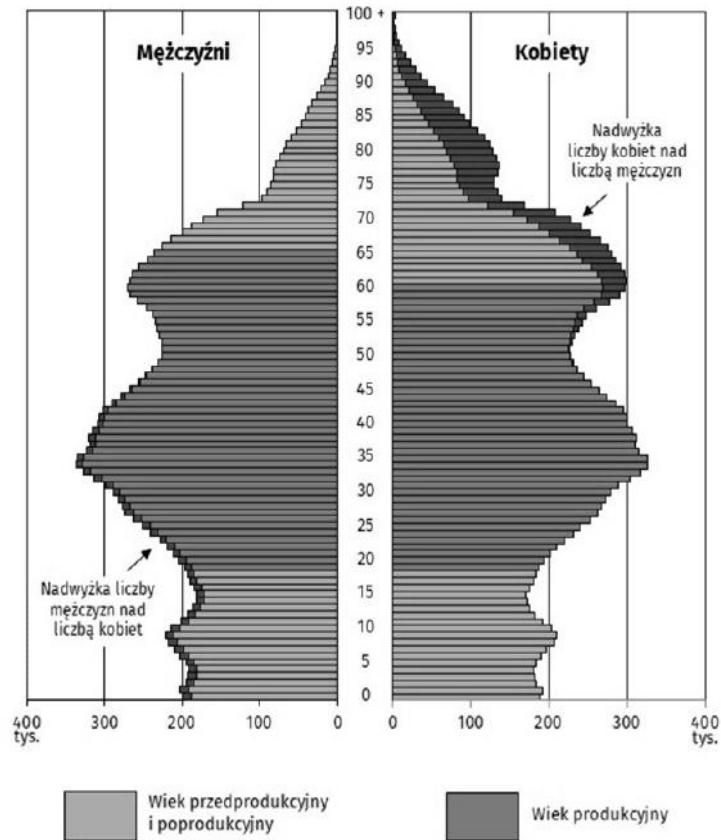
.....

- b) Jeden z projektowanych parków narodowych będzie zlokalizowany na terenie województwa śląskiego. Podaj nazwę tego parku.

Jest to:

Material źródłowy do zadań 10 – 11

Piramida wieku ludności (stan w dniu 30.06.2018 r.)

Źródło: *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym. GUS, 2018*

Zadanie 10. (3 p.)

W nawiasach **skreśl błędne** sformułowania tak, aby każde ze zdań było prawdziwe.

- a. W Polsce dłużej żyją (kobiety / mężczyźni).
- b. W Polsce więcej rodzi się (dziewczynek / chłopców).
- c. Wśród emerytów w Polsce więcej jest (kobiet / mężczyźn).
- d. Wśród mieszkańców Polski urodzonych w roku 1978 więcej jest (kobiet / mężczyzn).
- e. Mężczyźni urodzeni w roku 1978 obecnie znajdują się w wieku (produkcyjnym / poprodukcyjnym).
- f. W roku 2018, w porównaniu do roku 1978, w Polsce urodziło się (mniej / więcej) dzieci.

Zadanie 11. (1 p.)

Na podstawie analizy piramidy wieku ludności Polski i własnej wiedzy uzasadnij, że społeczeństwo polskie starzeje się.

.....

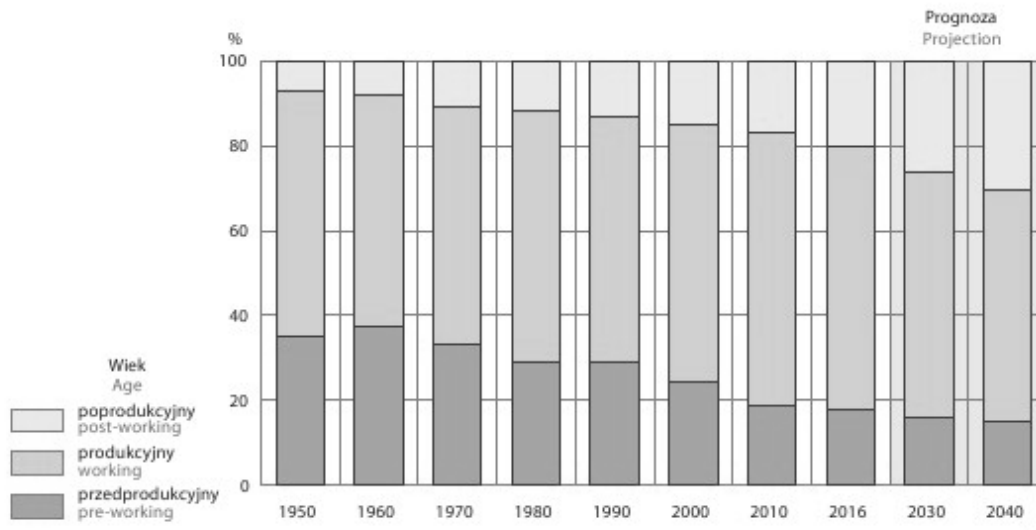
.....

.....

.....

Material źródłowy do zadań 12 – 13

Ludność według ekonomicznych grup wieku
Population by economics age group

Źródło: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/>

Zadanie 12. (1 p.)

Sformułuj prawidłowość dotyczącą zmiany udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w Polsce w latach 1950 – 2016

.....

.....

.....

Zadanie 13. (2 p.)

Przeanalizuj zamieszczoną na diagramie prognozę zmian w strukturze wiekowej ludności Polski do roku 2040. Oceń, czy zmiany te są korzystne czy niekorzystne dla gospodarki Polski. Uzasadnij ocenę dwoma argumentami.

Moja ocena zmian (wpisz: korzystne lub niekorzystne):

Uzasadnienie:

1.
2.

Zadanie 14. (3 p.)

Rozpoznaj rośliny uprawne na podstawie opisu.

Opis rośliny uprawnej	Nazwa rośliny (podkreśl właściwą)
1. Zboże o największym areale upraw w Polsce. Wymaga żyznych gleb i starannej uprawy.	jęczmień, pszenica, żyto
2. Roślina bulwiasta, o niewielkich wymaganiach glebowych, ale pracochłonna w uprawie. Jest rośliną żywieniową, pastewną i przemysłową.	burak cukrowy, marchew, ziemniak
3. Najważniejsza roślina oleista w Polsce. Wymaga żyznych i lekkich gleb. Z nasion tłoczy się olej spożywczy, dodaje się go również do biopaliw.	len, rzepak, słonecznik

Zadanie 15. (1 p.)

Na podstawie wykresu i własnej wiedzy uzasadnij, że średnia wielkość gospodarstw w Polsce jest niekorzystna w porównaniu z ich średnią wielkością w Unii Europejskiej.

.....

.....

.....

.....

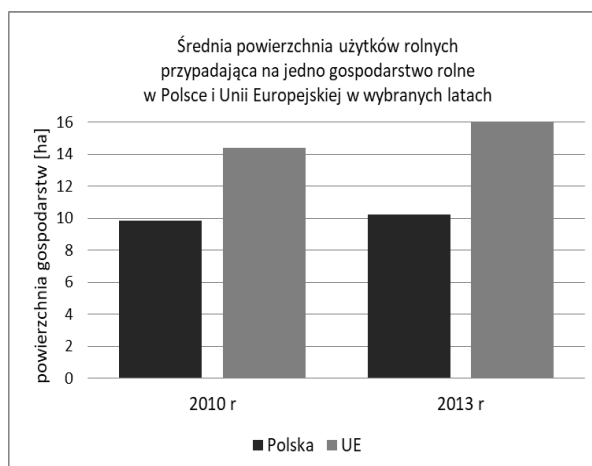
.....

.....

.....

.....

Źródło: GUS Charakterystyka gospodarstw rolnych 2016 oraz Eurostat Statistic explained 2015

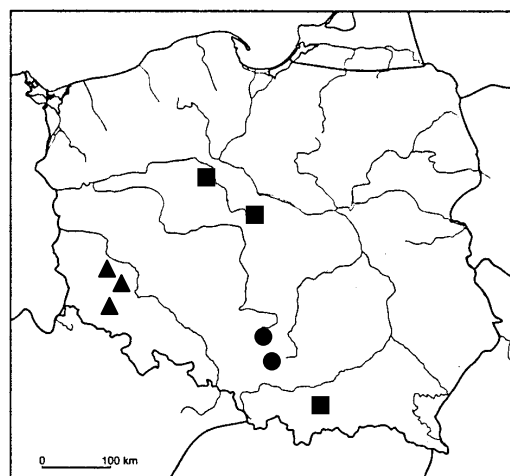
Zadanie 16. (3 p.)

Mapa przedstawia rozmieszczenie złóż wybranych surowców mineralnych. Rozpoznaj zaznaczone na mapie surowce i wpisz ich nazwy do tabeli. Uzupełnij ostatnią kolumnę, dopisując do każdego z surowców wymienione poniżej miejsce (miejsca) jego wydobycia. (Uwaga: dobór symboli jest przypadkowy)

Miejsca wydobycia surowców:

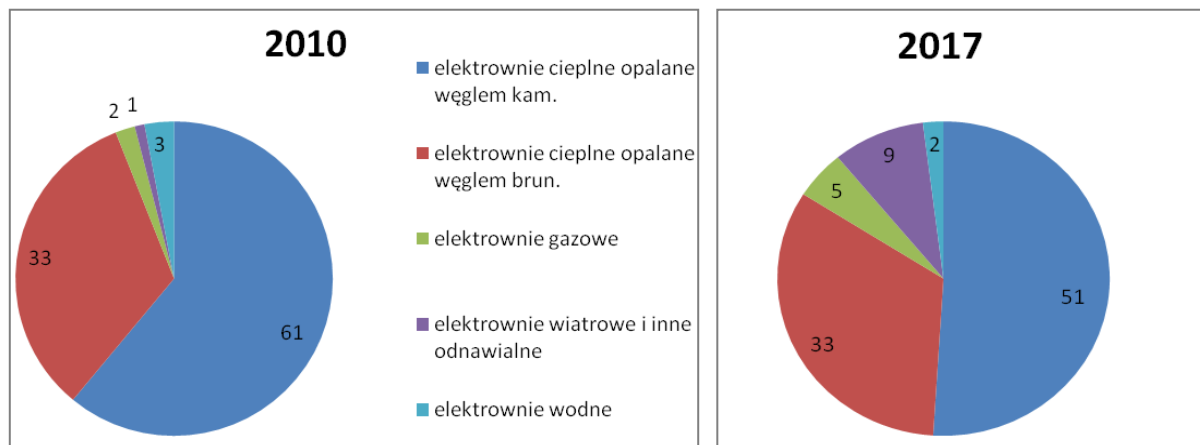
Kłodawa, Lubin, Olkusz, Polkowice

Symbol	Nazwa surowca mineralnego	Miejsce / miejsca występowania
■		
▲		
●		

Zadanie 17. (2 p.)

Na podstawie poniższych wykresów procentowego udziału w krajowej produkcji energii elektrycznej poszczególnych grup elektrowni według rodzajów paliw w latach 2010 i 2017, podaj dwie zmiany w strukturze produkcji energii w Polsce, które mają pozytywny wpływ na środowisko i uzasadnij wpływ każdej z tych zmian.

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów Polskich Sieci Energetycznych (www.pse.pl, dn. 04.11.2018)

Zmiana	Uzasadnienie

Zadanie 18. (1 p.)

W produkcji energii elektrycznej w Polsce mały udział mają elektrownie wodne. Podaj przyczynę przyrodniczą ograniczającą rozwój energetyki wodnej w Polsce.

.....

Zadanie 19. (2 p.)

W rozwoju innowacyjnej gospodarki bardzo istotną kwestią jest wysokość nakładów na badania i rozwój (BiR). Standardy Unii Europejskiej wskazują, że minimalny poziom tych wydatków powinien wynosić 2% PKB.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie udziału wydatków BiR w wybranych krajach europejskich w XXI wieku.

Kraj	Udział wydatków na badania i rozwój w strukturze PKB [%]		
	2005	2010	2015
Czechy	1,17	1,34	1,95
Niemcy	2,42	2,71	2,87
Węgry	0,92	1,15	1,38
Polska	0,57	0,72	1,00

Źródło: na podstawie Kocaj A.: Nowoczesność polskiego przemysłu, GwSz nr 5/2017

- a) Uzupełnij zdania, wpisując właściwe określenia wybrane spośród podanych w nawiasach. Udział wydatków na badania i rozwój w strukturze PKB Polski w latach 2005 – 2015 (wzrósł / zmalał) W roku 2015 udział ten w strukturze PKB wszystkich wymienionych w tabeli państw był (większy / mniejszy) niż w Polsce.
- b) Oceń szanse rozwoju innowacyjnej gospodarki w Polsce w porównaniu z wybranymi państwami Europy. Uzasadnij krótko swoją opinię.

.....

.....

Zadanie 20. (3 p.)

Miejsca wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO są dużą atrakcją turystyczną. W Polsce znajduje się 15 takich miejsc.

- a) Podpisz każdą z fotografii, przedstawiających wybrane zabytki z listy UNESCO w Polsce, właściwą nazwą, wybraną spośród podanych poniżej

Miejsca do wyboru:

Hala Stulecia, Kalwaria Zebrzydowska, Kościół Pokoju w Świdnicy, Stare Miasto w Toruniu, Stare Miasto w Zamościu, Zamek w Malborku

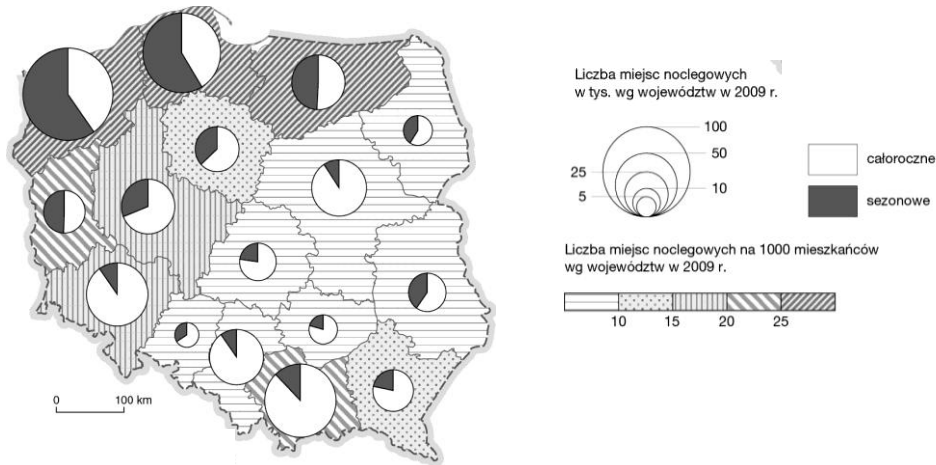
Źródło fotografii: archiwum Wikipedii

I	II
III	IV

- b) Jeden z obiektów z listy UNESCO znajduje się w województwie śląskim. Podaj jego nazwę i miejscowość, w której się znajduje.

.....

Materiał źródłowy do zadań 23 – 24

Źródło: *Oblicza Geografii 3, płyta nauczyciela, wyd. Nowa Era*

Zadanie 21. (3 p.)

W każdym z poniższych zdań wybierz jego właściwe zakończenie:

- a) W 2009 r. największą liczbą miejsc noclegowych dysponowało województwo:
- A. pomorskie
 - B. zachodniopomorskie
 - C. kujawsko-pomorskie
 - D. małopolskie
- b) Liczba miejsc noclegowych w 2009 roku w województwie śląskim mieściła się w przedziale:
- A. 5 – 10 tys.
 - B. 10 – 25 tys.
 - C. 25 – 50 tys.
 - D. 50 – 100 tys.
- c) Wartością z przedziału 10 – 15 miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców charakteryzuje się województwo:
- A. lubuskie
 - B. lubelskie
 - C. małopolskie
 - D. podkarpackie

Zadanie 22. (2 p.)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

- a) Wyjaśnij, dlaczego w województwach nadmorskich sezonowych miejsc noclegowych jest więcej, niż całorocznych

.....

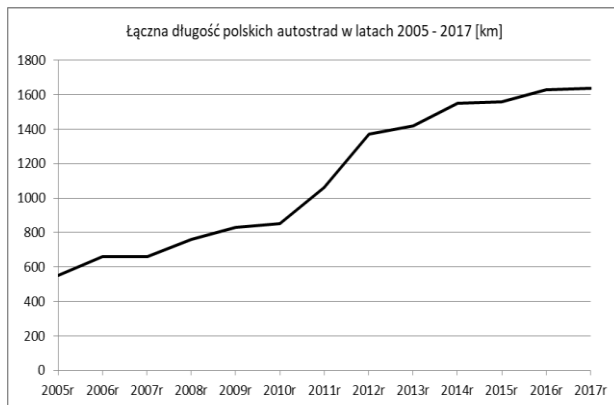
.....

- b) Zaproponuj działania, które mogą podjąć samorzady gmin nadmorskich, aby zwiększyć atrakcyjność turystyczną tych obszarów w ciągu całego roku.

.....

.....

Material źródłowy do zadań 25 – 26

Opracowanie własne na podstawie www.gddkia.gov.pl Węzeł autostradowy Gliwice-Sośnica (skrzyżowanie autostrad A1 i A4) oraz drogi krajowej nr 44. Źródło: google.pl/maps

Zadanie 23. (2 p.)

Na podstawie materiałów źródłowych i własnej wiedzy, podaj pozytywny i negatywny skutek zmian w sieci autostrad, które zachodzą w Polsce.

Skutek pozytywny:

.....
.....

Skutek negatywny:

.....
.....

Zadanie 24. (1 p.)

Węzły autostradowe pełnią znaczącą rolę w rozwoju gospodarczym obszarów, na których są zlokalizowane. Podaj przykład działalności usługowej, która może rozwinąć się w sąsiedztwie takiego węzła. Przykład uzasadnij.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 25. (2 p.)

Długość autostrady A4 na terenie województwa śląskiego wynosi 86,2 km. Oblicz, jaką długość będzie miała linia symbolizująca ten fragment autostrady na mapie województwa, wykonanej w skali 1: 350 000.

Zapisz obliczenia:

Odp.

Brudnopis:

